21.06.2021

Hallintovaliokunta
EDUSKUNTA
HaV@eduskunta.fi

HE 105/2021 vp: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TARTUNTATAUTILAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

- **Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto**

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa hallituksen esityksestä tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleman esityksen tavoitteena on vähentää Suomeen rajat ylittävän liikenteen kautta leviäviä covid-19- tartuntoja sekä ehkäistä uusien covid-19-virusmuunnosten leviämistä Suomeen myös tilanteessa, jossa EU:n sisärajavalvonta Schengen-sääntelyn perusteella päättyy.

Liikenne- ja viestintäministeriö on ollut mukana hallituksen esityksen valmisteluun liittyneessä epävirallisessa työryhmässä ja ministeriö on toimittanut yhdessä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa liikenteen osalta aineistoa hallituksen esitykseen. Liikenne- ja viestintäministeriö tukee hallituksen esitystä, sen tavoitteita ja lakiehdotuksen sisältöä.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että lakiehdotuksessa säädetään 16 c §:n mukaisista poikkeusryhmistä. Erityisesti asialla on merkitystä liikenteen toimivuuden ja kuljetusten sujuvuuden kannalta, kun kuljetus- ja logistiikkalalla toimivat esitetään lakiehdotukseen sisältyvien säännösten perusteilla vapautetuiksi todistus- (16 a §) ja testivelvotteista (16 b ja 16 d §). Muidenkin poikkeusryhmien osalta ehdotus on kannatettava.

Liikenne- ja viestintäministeriö toistaa hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierroksella esittämänsä kannan siitä, että, että Terveyden- ja Hyvinvoinnin laitoksen (THL) 17.2.2021 antama ja 10.6.2021 uusittu suositus Liikenne- ja viestintävirastolle sekä kaikille Suomeen liikennöiville kuljetusyhtiöille ja varustamoille kumotaan samaan aikaan, kun hallituken esityksen lakiehdotus olisi tulossa voimaan. THL:n suosituksesta on kirjaus hallituksen esityksen sivuilla 28-29. Uusitussa suosituksessa esitetään, että kaikki henkilömatkustajia kuljettavat kuljetusyhtiöt ja varustamot, reitistä ja kuljetusmuodosta riippumatta, edellyttävät, että kaikilla Suomen ulkopuolelta Suomeen tulevilla yli 16-vuotiailla matkustajilla (myös suomalaisilla) on liikennevälineeseen noustessaan negatiivinen SARS-CoV-2-testitodistus, todistus sairastetusta taudista tai saadusta rokotuksesta. Suosituksessa on kirjattu, mitä todistuksesta tulee ilmetä (matkustajan henkilötiedot, todistuksen antaneen laboratorion tai terveydenhuollon ammattihenkilön nimi ja yhteystiedot, näytteenottoaika/72 tuntia ennen liikennevälineeseen nousua otettu testi, testin laatu/PCR tai antigeenitesti ja testin tulos/negatiivinen). Lisäksi todistus on pitänyt antaa kielellä, jota kuljetuspalvelun tuottaja pystyy tulkitsemaan. Kuljetusyrityksen on tullut tarkistaa matkustajan todistuksen

olemassaolo liikennevälineeseen noustessa, mutta tietoja ei ole saanut tallentaa tietojärjestelmiin.

Hallituksen esityksen lakiehdotuksen 16 a §:ssä säädetään todistusvelvollisuudesta ja pykälän 3 momentissa siitä, että todistus on pyydettäessä esitettävä terveysviranomaiselle. Pykälässä tarkoitetut terveystodistukset sisältävät arkaluonteisia tietoja. Arkaluonteisten tietojen osalta perustuslakivaliokunta on katsonut, että erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn salliminen koskee yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4-5; PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp ja PeVL 14/2009 vp). Valiokunta onkin kiinnittänyt erityistä huomioita siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 3/2017 vp, s. 5).

Yllä mainitun perusteella liikenne- ja viestintäministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena, että samaan aikaan olisivat voimassa laki ja siitä poikkeava suositus varsinkin, kun laissa säädetään tarkkarajaisesti todistuksista ja niiden tarkastamisesta. Todistus on Suomeen saavuttaessa esitettävä ”kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavan viranomaisen palveluksessa olevalle henkilölle tai sen tehtävää hoitavalle henkilölle”. Laissa ei anneta tällaista oikeutta tai velvollisuutta liikenteenharjoittajalle tai kuljetusyritykselle. Lain ja suosituksen (10.6.2021) välillä on ristiriita, mikä aiheuttaa sekaannusta kuljetusyhtiön toimivallasta.

Huomionarvoista myös on, että todistuksen puuttuminen ei estä maahanpääsyä, vaan henkilö joutuu covid-19-testiin (16 d §). Varotoimena lakiehdotuksen 16 a §:n 4 momenttiin on sisällytetty viittaus voimassa olevaan ulkomaalaislakiin, jossa ulkomaalaisen palauttaminen mahdollisestetaan kokonaisharkinnan perusteella. Käännyttämistä pitäisikin käyttää vain todella selkeissä ulkomaalaislain edellyttämissä tapauksissa.

Lakiehdotuksen 16 e §:ssä asetetaan kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavalle viranomaiselle neuvontavelvollisuus. Viranomaisen on annettava normaalin, hallintolaissa säädetyn neuvontavelvollisuuden lisäksi Suomeen saapuville neuvontaa terveysturvallisista toimintatavoista ja covid-19-testauksesta sekä vastattava tartuntatautilakia ja menettelyjä koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. THL suosittelee 10.6.2021 antamassaan suosituksessa, että kuljetusyhtiöt ohjeistavat matkustajia pyydettäessä näyttämään todistukset Suomessa rajatarkastuksen ja maahantulon yhteydessä tai saapumisterminaalissa oleville terveysviranomaisille. Lakiehdotuksen tullessa voimaan Suomea koskevat covid-19-taudin leviämistä estävät toimenpiteet pitäisi löytyä viranomaisten nettisivuilta ja neuvonnan pitäisi olla viranomaisten vastuulla. Viranomaisten ja kuljetusyhtiöiden vastuiden ja vastuurajojen tulisi olla selkeitä.

Silja Ruokola
Lainsäädäntöjohtaja

Jakelu
LVM/Virkamisejohtoryhmä ja KOO:n johtoryhmä
LVM/Lainvalmistelun yhteistyöryhmä

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite: Eteläesplanadi 16, Helsinki
Postiosoite: PL 31, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin: 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi